

ISSN 1999-4214 (print)
ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN
HUMANITIES
INSTITUTE

№4/2025

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2025

Бас редактор **Дауренбекова Л.Н.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
филология ғылымдарының кандидаты
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
философия докторы (PhD)

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Аасланд Е.	философия докторы (PhD), профессор
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Каранфил Г.	философия докторы (PhD), профессор, Комрат мемлекеттік университеті, Кишинев, Молдова
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабекұлы Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрысжан Л.Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Олдфилд А.	Философия докторы (PhD), профессор, Каролина Университеті Каролина, АҚШ
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	философия докторы (PhD), профессор, Токат Газиосманпаша университеті, Токат, Түркия

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.
Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»
Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Басуға 30.12.2025 ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.
Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89
«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

© А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова
Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Аасланд Е.	доктор философии (PhD), профессор
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Каранфил Г.	доктор философии (PhD), профессор, Комратский государственный университет, Кишинев, Молдова
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабекулы Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курысжан Л.А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Олдфилд А.	доктор философии (PhD), профессор, Университет Каролины Каролина, США
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	доктор философии (PhD), профессор, Университет Токат Газиосманпаша, Токат, Турция

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.

Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова».

Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022

Подписано в печать 30.12.2025 ж. Формат 60*84 1\8. Бум. типогр.

Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89

Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

©Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**
Candidate of Philological Science, Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities
Institute
Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**
Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities
Institute

Editorial Board

Aimuhambet Zh.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Aktayeva K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
Absadyk A.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Aasland E.	
Bredikhin S.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
Гайнуллина Ф.А.	Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
Yermekova T.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
Yesirkepova K.K.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Zhusipov N.K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
Karanfil G.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Komrat Devlet Univerditesi, Kishinev, Moldova
Kurbanova M.M.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
Kamzabekuly D.	Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Kuryszhana L.A.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
Oner M.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
Oldfield A.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Coastal Carolina University Carolina, USA
Pimenova M.V.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
Seifullina F.S.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF
Senmez O.F.	(PhD), Professor, Tokat Gaziosmanpasa University, Tokat, Turkey

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev
Tel/Fax: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 30.12.2025 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

© A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

ЖАҚСЫЛЫҚОВА К.Б.,
ҮДЕРБАЕВ А.Ж.

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ – CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

АБИЛМАЖИНОВА А.Б., АХМЕТОВА М.К., ЕКЕР С.	Қазақ тілдік санасындағы «қыз ұзату» тойының репрезентациясы	7
АЙДАРБЕК Қ.Ж., ИМАНБЕРДИЕВА А.Б., ЖУНУСОВА А.С.	Қазіргі ғылыми коммуникациядағы терминологиялық элементтер	22
AKIZHANOVA D.M., SATENOVA S.K., OMAROVA A.S.	The semantics of onyms: interlingual transfer of toponyms in the Akmola region	31
ЕСИМБЕКОВА Д.Б.	Иммерсивті сөздік – кәсіби лексиканы меңгертудің заманауи құралы	44
КАНАШАЕВА Г.А., АШИРКУЛОВ К.Б., ӘШІРХАНОВА Қ.М.	Ұлттық код: «Құтадғу білік» еңбегіндегі жомарт/ақи концепті	55
КЕНЖЕХАНОВА Н.Қ., ЖЫЛҚЫБЕКҰЛЫ Б., АГАБЕКОВА Ж.А.	Көптілді академиялық ортадағы терминжасам және аударма стратегиялары: қытай және қазақ тілдері негізінде	66
КУДЕРИНОВА К.Б., ЕСКЕНДІР Ж.Е.	Сөз стилистикасы	82
МАКУЛБАЕВА А.А., БАЙДРАХМАНОВ Д.Х.	Подкасттардағы киберсленгтерге лексикалық және семантикалық талдау	92
НУРБАЕВА А.М., БАЙСЫДЫК И.Б., КУРМАШЕВА Г.Б.	Англицизмы как лингвистическое явление в рекламных слоганах казахстана: структурно-семантический и прагматический анализ	102
НУРКИНА Н.А., БАРАТОВА М.Н.	Мәшһүр Жүсіптің «Гүлшат-Шеризат» дастанындағы көнерген сөздердің мағыналық-көркемдік қызметі	114
OMARBEKOVA G.A.	Digital culture in the kazakh context: contemporary issues	124
ӨМІРЗАҚОВА А.К., ЖАҚСЫЛЫҚОВА К.Б., ҮДЕРБАЕВ А.Ж.	Қ. Сәтбаев оқу мәтініндегі қазақ өлшем атауларының этнолингвистикалық репрезентациясы	133
ТАНЕШ Б., МЕЙРАМОВА С.А., ЗАГАТОВА С.Б.	Қазақ, ағылшын тілдеріндегі паремиологиялық бірліктердің мәдени ерекшеліктері	144
ТОЛЕУКОНЫР Ж.К.	«Әке» концептісінің мағыналық құрылымы және әлеуметтік-мәдени аспектісі (М. Әуезов шығармалары бойынша)	156

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

АБДЫРОВА А.О., ЖАЕВА Р.Р.	Ғалым Қ. Жүсіп еңбектеріндегі әдеби көркемдік түр сипатының зерттелу ерекшеліктері	166
АЛИМБАЕВ А.Е.	Көне түркі жазба мұраларындағы «мәңгілік» мотивінің жырлануы	178
БӘШІРОВ Н.Қ.	Байбатыр Ержанұлының публицистикалық мақалаларындағы ағартушылық ұстаным	189
БУТЕЕВ Б.О.	Смех между Востоком и Западом: Абай Кунанбайұлы и Анри Бергсон	200
SULEIMENOVA ZH.A., GALYMZHANOV B.G.	Religious motifs comparative analysis of Zhusup Kopeyuly and Ahmed Yasawi works	208
ҚУАНЫШБАЕВА Н.А., САҒЛАМ С.	Алаш кезеңіндегі балалар әдебиетінің көркемдік-жанрлық жүйесі	217
ШАЛҒЫНБЕКОВА А.Б., АМРЕНОВ А.Д.	Ақын Мәжит Айтбаевтың поэзиясы	227

ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE

КАРЫБАЕВА С.Е., ЖҮНІСОВА К.Қ.	Білім беру үдерісіндегі семантикалық оқытудың рөлі: мәтіндермен жұмыс істеу стратегиялары, кезеңдері және әдістері	237
----------------------------------	--	-----

Д.Б. ЕСИМБЕКОВА

І. Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Талдықорған, Қазақстан
(e-mail: dinarabyessimbekova@mail.ru)

ИММЕРСИВТІ СӨЗДІК – КӘСІБИ ЛЕКСИКАНЫ МЕНГЕРТУДІҢ ЗАМАНАУИ ҚҰРАЛЫ

Аңдатпа. Бұл мақалада иммерсивті заң сөздігінің ұғымы, оның дәстүрлі құқықтық сөздіктерден айырмашылығы және құқықтық білім берудегі орны қарастырылады. Иммерсивті технологиялардың (VR, AR, мультимедиа) құқықтық терминдерді меңгертудегі тиімділігі когнитивтік лингвистика және цифрлық педагогика тұрғысынан талданады.

Зерттеу халықаралық тәжірибеге сүйене отырып, иммерсивті сөздіктің когнитивтік, педагогикалық және кәсіби артықшылықтарын айқындап, қазақ тілін кәсіби бағытта меңгерудің әлеуетін негіздейді.

Иммерсивті заң сөздігі құқықтық лексикографиядағы инновациялық бағыт болып табылады. Зерттеу барысында дәстүрлі заң сөздіктерінің статикалық, анықтамалық сипатының терминдерді меңгертудегі жеткіліксіздігі анықталды. ХХІ ғасырдағы цифрлық технологиялар, соның ішінде виртуалды шындық (VR), толықтырылған шындық (AR) құқықтық білім беру үдерісін жақсартуға мүмкіндік береді. І.Жансүгіров атындағы Жетісу университетінде жүргізілген экспериментте иммерсивті сөздіктер студенттердің заң терминдерін меңгеруінде, оқу мотивациясын арттыруда және кәсіби дағдыларды дамытуда жоғары тиімділік көрсетті.

Иммерсивті технологиялар ақпаратты бірнеше арна арқылы қабылдауға жол ашып, когнитивтік және педагогикалық артықшылықтар береді. Эксперименттік сабақ құрылымы терминдерді контексте жан-жақты үйретуге бағытталған: терминдік шолу, иммерсивті тапсырмалар, рефлексия және кейстер. Сонымен қатар, иммерсивті сөздік құқықтық мәтіндердің күрделілігін визуалды және интерактивті форматта жеткізуге, құқықтық ойлауды қалыптастыруға септігін тигізеді. Әлем бойынша иммерсивті құқықтық білім беру тәжірибелері Қазақстан үшін үлгі бола алады және қазақ тілін кәсіби тұрғыдан дамытуға ықпал етеді. Зерттеу нәтижелері иммерсивті лексикографияның құқықтық білім беруде жаңа сапалы кезеңге көшуін дәлелдейді.

Түйін сөздер: иммерсивті заң сөздігі, құқықтық лексикография, заң терминдері, иммерсивті технология, CLIL, құқықтық білім беру, құқықтық мәдениет.

Кіріспе. Құқықтану ғылымы күрделі терминологиялық жүйеге негізделеді. Болашақ заңгерлерді даярлау барысында тек теориялық білімді меңгерту жеткіліксіз, оларды нақты құқықтық практикаға жақындату – қазіргі білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі. Дәстүрлі заң сөздіктері терминдердің анықтамасын берумен ғана шектелетін статикалық құрал болғандықтан, олардың когнитивтік және тәжірибелік тиімділігі шектеулі.

ХХІ ғасырдағы цифрлық технологиялардың дамуы құқықтық лексикографияға жаңа серпін берді. Электрондық сөздіктер, онлайн платформалар, интерактивті базалар және жасанды интеллект құралдары құқықтық терминдерді тез, тиімді және көп өлшемді түрде өңдеуге мүмкіндік беріп отыр. Бұрын тек қағаз нұсқадағы сөздіктермен шектелген кәсіби лексика енді мультимедиялық форматта, контекстік мысалдармен, аудио және визуалды материалдар арқылы меңгерілуде. Сонымен қатар, цифрлық құралдар құқықтық

терминологияны жаңартуға, әртүрлі құқықтық жүйелер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды салыстыруға, халықаралық деңгейде кәсіби коммуникацияны жеңілдетуге мүмкіндік береді. Мұндай технологиялық мүмкіндіктер иммерсивті оқытудың принциптерімен үйлесіп, оқушының немесе студенттің құқықтық лексиканы жан-жақты, терең меңгеруіне жол ашады. Осы тұрғыдан, ХХІ ғасырдағы цифрлық технологиялар құқықтық лексикографияны тек құрал ретінде ғана емес, кәсіби лексиканы меңгерудің заманауи, тиімді әдісі ретінде де қайта қарастыруға мүмкіндік береді. Виртуалды шындық (VR), толықтырылған шындық (AR), мультимедиа және интербелсенді платформалар құқықтық білім берудің сапасын арттыруға бағытталған инновациялық шешімдер ұсынады. Осы технологияларға негізделген иммерсивті заң сөздігі ұғымы қазақ лексикографияның жаңа парадигмасын қалыптастырып отыр.

Қазіргі білім беру үдерісінде кәсіби лексиканы тиімді меңгеру оқушының немесе студенттің пәндік құзыреттілігін қалыптастырудың маңызды компоненті болып табылады. Тілдік дағдылардың тек грамматикалық және коммуникативтік аспектілерін дамыту жеткіліксіз болып отыр; қазіргі заман талабына сай білім алушының кәсіби бағыттағы сөздік қорын терең және жан-жақты меңгеруі қажет. Осы орайда иммерсивті сөздік әдісі жаңа перспективалық тәсіл ретінде өзектілік kazanуда.

Иммерсивті әдіс білім алушыны тілдік ортаға «тұтас енуге» шақырады, бұл кәсіби лексиканы тек жаттау арқылы емес, нақты контекстте қолдану арқылы игеруге мүмкіндік береді. Мұндай тәсіл лексикалық бірліктердің мағынасын толық түсінуді, оларды кәсіби және практикалық жағдайларда еркін қолдануды қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, иммерсивті сөздік кәсіби коммуникативтік дағдыларды қалыптастырып, оқушының пәндік ойлау қабілеті мен аналитикалық шеберлігін арттырады. Осы тұрғыдан алғанда, иммерсивті сөздік кәсіби лексиканы меңгерудің заманауи құралы ретінде білім беру үдерісінде ерекше рөл атқаратыны анық көрінеді. Бұл зерттеу иммерсивті сөздік әдісінің ерекшеліктерін, тиімділігін және кәсіби бағыттағы лексикалық дағдыларды дамытудағы практикалық мәнін қарастыруға бағытталған.

2020 жылдан бері Еуропалық Одақта және АҚШ-та заңгерлерді даярлау кезінде иммерсивті құқықтық білім беру тәсілі енгізілген. Мысалы, Гарвард университетінің «LegalVR» жобасы студенттерге виртуалды сот процестерін тәжірибе ретінде ұсынады [1, 120]. Бұл тәжірибе заң терминдерін практикалық контексте меңгерудің тиімді екенін көрсетті.

Әдістеме және зерттеу әдістері. Құқықтық тілдің басты ерекшелігі – дәлдік, ресмилік және контекстке тәуелділік [2, 36]. Заң мәтіндері нормалар мен құқықтық қатынастарды реттейтіндіктен, олардың тілдік құрылымы нақты әрі жүйелі болуы шарт, демек «заң терминдерінің дұрыс аударылмауы халықаралық келісімшарттарда құқықтық салдарға әкелетінін» [3, 19] атап өтеді. 1-кестеде иммерсивті сөздікті пайдаланудың педагогикалық моделін ұсынамыз.

Кесте 1 – Иммерсивті сөздікті пайдаланудың педагогикалық моделі

Термин сөздерді аударғанда олардың мәні мен қызметін ескерумен қатар, қазақ тілінің сөздік қорын барынша пайдалануымыз қажет. «Көне грек, парсы, латын, француз және басқа да шет тілінен еніп, сіңісіп кеткен, халықаралық деңгейде қолданылатын терминдер өз қалпында енгізілуге тиіс.

Термин сөздерді жобамен баламалап, екі ұдай мағынада аударуға болмайды. Себебі, мұндай ағаттық заңның негізгі нормасына кері әсер етіп, кейде құқықтық мағынасын мүлдем өзгертіп жіберуі мүмкін» [4, 112].

Қолданыстағы заңдарымыздың тезаурусы да толық құрастырылмаған. С.И. Ожегов «Орыс тілінің сөздігінде» тезаурусқа: «қандай да бір арнайы саланың терминдері мен ұғымдарын толық қамтитын сөздік немесе деректер жинағы» деп анықтама береді. Ондағы ұғымдар барынша стандартталған әрі нысандық және ұғымдық жағынан өзгеріске ұшырамай, қалыптасқан шаблон сияқты қайталанып келіп отырады. Мұның өзі заңдардың аудармасында жекелеген сөздер мен сөз тіркестерін қолданғанда бірізділікті сақтауға мүмкіндік береді. Д. Омашұлының «Заңнама ұғымдарының тезаурусы» еңбегі салада мемлекеттік тілде жарық көрген тұңғыш еңбек. Осындай Мемлекеттік тілде заң шығару тәжірибесінен игі істерді әрі қарай дамытып, жалғастыру үшін салалық терминдер, сөз тіркестерін бір ізге түсіру – күн тәртібіндегі өзекті мәселе.

1999 жылы жарық көрген 31 томдық салалық орысша-қазақша сөздікте терминдердің көпшілігі қамтылғанымен, олардың бірқатары ескіріп кетті немесе уақыт талабына сай өзгеріске ұшырап, жаңа ұғымдар пайда болды, кейбір жаңа терминдер сөздікке енгізілмей қалған.

Бұл мәселені шешуде Еуропалық комиссияның IATE (InterActive Terminology for Europe) дерекқоры заң терминдерінің көптілі баламаларын стандарттау үшін қолданылады. Аталмыш ресурс 1 миллионнан астам терминологиялық бірлікті қамтиды және ЕО елдері арасындағы құқықтық үйлесімділікті қамтамасыз етеді [5].

Сөздікпен жұмыс жоғары мектеп тәжірибесінде дәстүрлі әдістерге негізделетінін белгілі. Қазақстандық жоғары білім беру саласында цифрлық лексикография енді қанат жайып келеді. Осы орайда Кови [6, 8] дәстүрлі лексикографияның статикалық сипатын көрсетті. Ал қазіргі зерттеулер сөздіктердің интербелсенді, бейімделгіш, және қолданушыға бағытталған форматқа көшкенін дәлелдейді.

Қазіргі цифрлық лексикография тек анықтама берумен шектелмей, контекст, мысал, аудио, бейне, графика элементтерін біріктіреді [7, 25].

Мәселен, Оксфорд университетінің Lexical Lab жобасында қолданушылар терминдерді 3D көріністе зерттеп, олардың нақты қолданылу жағдайларын көре алады. Бұл тәжірибе құқық, медицина және инженерия салаларындағы терминдерді оқытуда жоғары нәтиже берді. Ал, заң саласындағы зерттеулер әлі жоқтың қасы.

Терминдерді меңгертудегі дәстүрлі әдістер цифрлық технология дәуірінде ойдағыдай нәтиже бермеуі заңды. Себебі тапсырмалар сипаты мынандай:

- **Терминдерді анықтамалармен үйрету:** әр терминнің ресми және заңды анықтамаларын беру;

- **Контекстте қолдану:** терминдерді нақты құқықтық мәтіндер мен жағдайларда пайдалану;

- **Жаттығулар,** терминологиялық диктант және **тесттер:** терминдерді бекіту үшін арнайы тапсырмалар;

- **Салыстырмалы талдау:** Қазақ және басқа тілдердегі құқықтық терминдердің ұқсастығы мен айырмашылығын қарастыру.

Когнитивтік тұрғыдан қарағанда, ақпаратты бірнеше арна (вербалды және визуалды) арқылы қабылдау есте сақтауды күшейтеді. Майер (2005) мультимедиялық оқытудың когнитивтік негіздерін жасап, күрделі ұғымдарды сурет, дыбыс, мәтін арқылы меңгерудің тиімділігін дәлелдеді.

Корея мен Финляндия университеттерінде жүргізілген зерттеулер студенттердің AR және VR форматындағы оқу материалдарын дәстүрлі мәтінге қарағанда 40% жылдам меңгеретінін көрсетті [8]. Бұл мәлімет иммерсивті сөздіктердің тиімділігін дәлелдейді.

Кесте 2 – Дәстүрлі және иммерсивті сөздіктің айырмашылығы

Дәстүрлі сөздік	Иммерсивті сөздік
• Терминдердің анықтамаларын меңгереді • Контексте қолданады • Дәстүрлі ақпарат көзі қызығушылығын төмендетеді • Терминологиялық диктант • Салыстырмалы талдайды, аударды	• Когнитивті құзыреттілігі дамиды • Кәсіби тілдік тұлға қалыптасады • Вербалды, визуалды ақпаратты қабылдау жеңіл • Оқу мотивациясы артады • Кәсіби қызметінде пайдаланады

Зерттеу үдерісінде контент-талдау, салыстырмалы және модельдеу әдістері кешенді түрде пайдаланылды.

CLIL әдісінің айтылым, жазылым, тыңдалым және оқылым дағдыларын толық қамтитын иммерсивті технологияны пәнді оқытуда контент талдау, салыстырмалы және модельдеу әдістері қолданылды.

Контент-талдау әдісінде құқықтық лексикографияға қатысты халықаралық еңбектерді жүйелеу және олардың иммерсивті оқытуға келуі/келмеуі тұрғысынан талдайды, иммерсивті технологиялар мен педагогикалық инновациялар бойынша қазіргі ғылыми дүниетанымды бейнелейді.

Салыстырмалы әдіс дәстүрлі заң сөздігі мен иммерсивті заң сөздігінің оқу нәтижелеріндегі айырмашылықтарды салыстырады, сөздік құрылымдар, кәсіби лексиканы, контекстілік қолданысты, грамматикалық түсіндіру әдістері бойынша критерийлернің үлгілік сипаттамасын әзірлейді.

Модельдеу әдісі арқылы құқықтық терминдерді иммерсивті ортада қолдану скрипттері мен кейстері әзірленді: терминнің анықтамасы, контексті, сұхбаттық жағдаят, тапсырма-үлгісі, жауап форматы, әр скриптке оқу мақсаттары, тілдік мақсаттар және критерийлер нақтыланды.

Сурет 1 – Қолданылған әдістер

Жалпы алғанда, аталған әдістердің бірізді және өзара толықтырушы сипатта қолданылуы иммерсивті заң сөздігінің білім беру үдерісіндегі тиімділігін ғылыми және тәжірибелік тұрғыдан негіздеуге мүмкіндік береді.

Талқылау мен бақылау. Өзгетілді аудиторияда «Қазақ тілі» пәні А, В деңгейлері бойынша жүргізіледі. Биылғы оқу жылында қолда бар заң терминдерінің сөздіктерін заманауи трендтерге икемдеу идеясы келді. 2025-2026 оқу жылында Жетісу университеті білім алушылары арасында иммерсивті сөздік сабақ үдерісінде пайдаланылды. Зерттеу сапалық сипатта жүргізілді.

1. CLIL әдісінің айтылым, жазылым, тыңдалым және оқылым дағдыларын толық қамтитын иммерсивті технологияны пәнді оқытуда контент талдау, салыстырмалы және модельдеу әдістері қолданылды.

2. Контент талдау әдісі – құқықтық лексикография, иммерсивті технологиялар және педагогикалық инновациялар жөніндегі халықаралық ғылыми еңбектер зерттелді. Тақырыптық талдау бойынша қатысушылардың тәжірибе бойынша кері байланысы, иммерсивті сөздік жасаудағы қиындықтары, оң және теріс факторлар анықталды.

3. Салыстырмалы әдіс – дәстүрлі және иммерсивті заң сөздіктерінің ерекшеліктері салыстырылды.

4. Модельдеу әдісі – құқықтық терминдерді (мысалы, презумпция, юрисдикция, талап арыз т.б.) иммерсивті ортада қолдану скрипттері жасалды.

Контент-талдау, салыстырмалы және модельдеу әдістерінің үйлесімді пайдаланылуы CLIL әдісін иммерсивті технологиялармен ықпалдастырудың тиімділігін дәлелдеді. Бұл тәсіл студенттердің құқықтық терминологияны терең меңгеруіне, тілдік және кәсіби дағдыларды қатар дамытуға жағдай жасайды және көптілді құқықтық білім берудің инновациялық моделін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Марк Пренский (2010) студенттерді «digital natives» (диджитал нативс) деп атап, олардың оқуға деген мотивациясын арттыру үшін иммерсивті құралдарды пайдалануды ұсынады [9, 22]. Диджитал нативс бала кезінен бастап компьютер, интернет, смартфон

сияқты технологиялармен бірге өскен адамдар. Оларға цифрлық құралдарды пайдалану табиғи нәрсе сияқты.

Digital natives ерекшеліктері:

- жаңа технологияларды тез меңгереді;
- бейне мен интерактивті ақпаратты жақсы қабылдайды;
- әлеуметтік желілер мен мессенджерлерді жиі қолданады;
- ақпаратқа тез және тікелей қол жеткізуді қалайды;
- көп міндетті бір уақытта орындай алады

AR технологияларының тіл үйретудегі мотивациялық және когнитивтік әсерін зерттеген ғалымдар визуализация мен интерактивтілік білімді ұзақ сақтауға көмектесетінін көрсетті [10, 861].

Британиядағы Кембридж университетінің LawTech Lab орталығы AR платформасын пайдаланып, студенттерге келісімшарт, юрисдикция және дәлелдемелерді визуалды талдауға мүмкіндік береді. Бұл тәжірибе Қазақстан мен Орталық Азия елдерінде құқықтық білім беруді жаңғыртуда үлгі бола алады.

Нәтижелер. Зерттеу барысында құқықтық мәтіндердің күрделілігі мен олардың интерактивті форматта толық жеткізілмеу ықтималдығы анықталды. Осыған байланысты тәжірибелік-эксперименттік жұмыс иммерсивті заң сөздіктің тиімділігін айқындауға бағытталды. Иммерсивті ортада оқыту студенттің құқықтық лексиканы меңгеру процесін тереңдетіп, кәсіби-коммуникативтік құзыреттілігін арттыруға ықпал етеді деген ғылыми болжам алға қойылды.

Эксперименттің мақсаты – иммерсивті ортада құқықтық терминологияны үйретудің тиімділігін сипаттау.

Міндеттері:

- иммерсивті ортада құқықтық терминологияны үйретудің тиімділігін сипаттау;
- дәстүрлі және иммерсивті заң сөздіктерінің айырмашылықтарын терең салыстыру;
- құқықтық терминдерді (мысалы презумпция, юрисдикция, талап арыз және т.б.) иммерсивті ортада қолдану үлгілерін (скрипттерін) моделдеу.

Эксперимент кезеңдері:

Пилоттық кезең: 2–3 аптаға созылатын пилоттық сессиялар, әр сессия 50 минут.

Қатысушылар: 1 курс 1 семестрдегі орыс тобының студенттері; қатысуға келісім бергені – 42 студент.

Контекст: құқықтық тақырыптар бойынша нақты мәтіндік материалдар және электронды құралдар иммерсивті ортада апробациядан өткізілді.

Иммерсивті заң сөздігі – заң терминдерін көпарналы қабылдау арқылы меңгеруге мүмкіндік беретін, виртуалды құқықтық ортаға енгізетін лексикографиялық ресурс.

Ол дәстүрлі сөздіктің анықтама беру қызметінен бөлек, қолданушыны нақты құқықтық жағдайдың симуляциясына енгізеді.

Кесте 3 – Терминнің иммерсивті ортадағы көрінісі

Термин	Иммерсивті ортадағы көрінісі	Мақсаты
К і н ә с і з д і к презумпциясы	VR сот процесінде айыпталушы мен прокурордың іс-қимылдары арқылы түсіндіріледі	Терминнің құқықтық және моральдық мәнін сезіндіру
Шарт	Интерактивті келісім үлгісі көрсетіліп, әр баптың мағынасы визуалды түрде түсіндіріледі	Терминнің құрылымдық мағынасын меңгерту
Юрисдикция	Қазақстан, АҚШ, ЕО құқық жүйелеріндегі салыстырмалы мысалдар AR форматында беріледі	Салыстырмалы құқықты талдау
Құқық субъектісі	Азамат, ұйым, мемлекет бейнелері AR үлгісінде визуалданады	Құқықтық қатынастарды нақтылау

Эксперимент нәтижелері иммерсивті форматтың дәстүрлі оқытумен салыстырғанда бірқатар артықшылықтарын көрсетті:

Когнитивтік тұрғыдан – ақпаратты визуалды және вербалды арналар арқылы қабылдау есте сақтауды күшейтті;

Педагогикалық тұрғыдан – студенттердің оқу белсенділігі мен қызығушылығы артты;

Кәсіби тұрғыдан – құқықтық процестердің (сот, келісімшарт жасау, делдалдық) модельдері студенттердің кәсіби ойлауын дамытты;

Мәдениетаралық тұрғыдан – көптілді құқықтық кеңістікте әрекет ету қабілетін жетілдірді.

Иммерсивті сөздік тиімділігінің эксперименттік-практикалық компоненттері:

Сабақ құрылымы (әр аптада 3 іс-тәжірибелік сабақ)

Бастапқы кезең: терминдер сөздігіне шолу (15 минут).

Негізгі кезең: иммерсивті тапсырма: виртуалды шындыққа негізделген терминдерді қолдану (25-30 минут).

Рефлексия және талқылау: терминді қолдану туралы кері байланыс, қиындықтар талқысы (15-20 минут).

Қорытынды: скрипт бойынша шағын тапсырма немесе кейс-мәгіндік жұмыс (10-15 минут).

Құралдар:

– иммерсивті ортаға арналған шағын скрипттер жиыны (терминдермен бірге контексті, сұраныс-жауап үлгілері).

– көрнекі құралдар: заң мәтіндерінен үзінділер, кейстер.

– рефлексия күнделігі немесе қысқаша сұхбаттық түсірілімдер.

Бағалау критерийлері:

– Лексикалық қолданыстың дәлдігі және терминнің контекстке сәйкестігі;

қысқа жауаптар мен сұхбаттық ситуацияларда терминдерді пайдаланудың икемділігі;

– Тыңдалым, оқылым, жазылым дағдыларының иммерсивті тапсырмаларға әсері;

– Оқушының өзіндік баға-бағдары мен оқу мотивациясының өзгеруі.

Кесте 4 – Зерттеу бойынша атқарылған жұмыстар

Зерттеудің жұмыс жоспарына сай атқарылған жұмыстар		
Алғашқы кезең	1-2 апта	Пилоттық сессияларды өткізу, терминдерді таңдау, иммерсивті тапсырмалар әзірлеу.
Екінші кезең	3-4 апта	Иммерсивті сабақтар, дәстүрлі сабақтармен салыстырылды, бақылау-тобы мен эксперименталды топ арасындағы айырмашылық талданды.
Үшінші кезең	5-6 апта	Деректерді өңдеу, сапалық талдауды жүргізілді (сұхбат, ашық сауалнамалар, күнделік жазбалары)
Қорытынды кезең:	7-апта	Нәтижелер тұжырымдалды, зерттеу атына сәйкес шебер сынып бағдарламасы дайындалды.

Жүргізілген эксперимент нәтижелері иммерсивті заң сөздіктің құқықтық білім беруде инновациялық әлеуеті бар екенін дәлелдеді. Иммерсивті орта студенттердің құқықтық лексикасын, кәсіби коммуникациясын және сыни ойлауын дамытуға ықпал ететін тиімді педагогикалық құрал ретінде танылды.

Қорытынды. Иммерсивті заң сөздігі құқықтық лексикографияның жаңа кезеңін білдіреді. Ол дәстүрлі сөздіктерді толықтырып қана қоймай, студенттерді кәсіби ортаға енгізіп, құқықтық ойлау қабілетін дамытады.

Халықаралық тәжірибе иммерсивті лексикографияның білім беру сапасын арттыратынын, көптілді құқықтық мәдениетті қалыптастыруға ықпал ететінін іс жүзінде

айғақталып отыр. Жасанды интеллекті мен цифрлық технологиялар дәуірінде бұл заманауи әдіс өз тиімділігі мен өміршеңдігін дәлелдей түсуде. Әсіресе иммерсивті және CLIL тренд технологияларының интеграциясы қазақ тілі сабақтарын жоғары танымдық, кәсіби бағытталған форматта өткізуге септігін тигізері анық.

Зерттеу нәтижелеріне сүйене отырып, иммерсивті заң сөздікті әрі қарай дамыту және білім беру тәжірибесіне енгізу бойынша төмендегі ұсыныстар беріледі:

1. Білім беру бағдарламалары деңгейінде:

- Иммерсивті технологияларды (VR, AR, XR) тілдік және құқықтық пәндердің оқу бағдарламасына кезең-кезеңімен енгізу;
- Құқықтық лексиканы үйрету курстарына арналған иммерсивті модульдерді әзірлеу.

2. Әдістемелік тұрғыдан:

- Иммерсивті заң сөздігімен жұмыс істеудің педагогикалық нұсқаулығын жасау;
- Иммерсивті тапсырмалардың (скрипттердің) типологиясын қалыптастыру және құқықтық тақырыптар бойынша сценарийлер банкі құру;
- Оқытушыларды иммерсивті технологиялармен жұмыс істеуге дайындау курстарын ұйымдастыру.

3. Зерттеу тұрғысынан:

- Иммерсивті оқыту әсерін ұзақмерзімді перспективада (мысалы, кәсіби тілдің сақталуы мен қолдану тұрақтылығы тұрғысынан) зерттеу;
- Студенттердің когнитивтік және эмоционалдық қабылдау ерекшеліктерін эксперименттік негізде талдау;
- Құқықтық лексикография мен цифрлық лингводидактиканы тоғыстырған жаңа модельдерді әзірлеу.

4. Технологиялық бағытта:

- Университеттер мен IT-компаниялар арасында иммерсивті орта құру бойынша әріптестік орнату;
- Жергілікті құқықтық контентті визуализациялау үшін ашық платформалар мен деректер базасын жасау.

Иммерсивті заң сөздігі құқықтық лексикографиядағы жаңа бағыт ретінде тек дәстүрлі сөздіктерді толықтырмай, сонымен қатар студенттердің кәсіби ортаға тиімді енуіне, құқықтық ойлау қабілеті мен кәсіби коммуникативтік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл кәсіби лексиканы терең меңгеру процесін жеделдетіп, құқықтық білімді практикамен ұштастырады. Осылайша, иммерсивті сөздік құқықтық білім берудегі заманауи, тиімді құрал ретінде оқыту сапасын арттырып, студенттердің кәсіби дайындығын жаңа деңгейге көтеруге ықпал етеді.

Қорыта айтқанда, Қазақстанның жоғары оқу орындарында осындай жобаларды іске асыру қазақ тілін кәсіби бағытта меңгеруге, құқықтық мәдениетті нығайту мен кәсіби құзыреттілікті арттыруға септігін тигізеді. Иммерсивті заң сөздігі құқықтық лексикографиядағы жаңа бағыт ретінде тек дәстүрлі сөздіктерді толықтырмай, сонымен қатар студенттердің кәсіби ортаға тиімді енуіне, құқықтық ойлау қабілеті мен кәсіби коммуникативтік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл кәсіби лексиканы терең меңгеру процесін жеделдетіп, құқықтық білімді практикамен ұштастырады. Осылайша, иммерсивті сөздік құқықтық білім берудегі заманауи, тиімді құрал ретінде оқыту сапасын арттырып, студенттердің кәсіби дайындығын жаңа деңгейге көтеруге ықпал етеді.

Әдебиеттер

1. Harvard Law Review. Virtual Reality in Legal Education / Harvard Law Review. – 1 vol. – Cambridge: Harvard University Press, 2021. DOI 10.4324/9781003450160-10
2. Tiersma P.M. Legal Language / P.M. Tiersma. – 1 vol. – Chicago: University of Chicago Press, 1999. URL: <https://books.google.kz/books?hl>
3. Sarcevic S. New Approach to Legal Translation / S. Sarcevic. – 1 vol. – Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2015.
4. Myrzayeva S., Sholan B. Аударма тілі және салалық заң терминдері мен тұрақты қолданылатын сөз тіркестерін жетілдіру жолдары / С. Myrzayeva, В. Sholan // Scientific and legal journal «Bulletin of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan». – 2014. – Т. 4. – № 36. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/audarma-tili-zh-ne-salaly-za-terminderiment-ra-ty-oldanylatyn-s-z-tirkesterin-zhetildiru-zholdary>
5. IATE. InterActive Terminology for Europe: European Commission Database / IATE. – 2023. URL: <https://iate.europa.eu> (дата обращения: 17.10.2025).
6. Cowie A. P. The Oxford History of English Lexicography / A.P. Cowie. – 1 vol. – Oxford: Oxford University Press, 2009.
7. Lew R. Dynamic Lexicography in the Digital Era / R. Lew // International Journal of Lexicography. – 2020. DOI: 10.1093/ijl/ecu011
8. Bermejo B. et al. AR/VR teaching-learning experiences in higher education institutions (HEI): A systematic literature review // Informatics. – MDPI, 2023. – Т. 10. – №. 2. 45 б. https://doi.org/10.3390/informatics10020045?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
9. Prensky M. Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning / – 1 vol. M. Prensky. – Thousand Oaks : Corwin Press, 2010. DOI:10.21913/IJEL.v6i2.707
10. Parmaxi A., Demetriou S. Augmented reality in language learning: A state-of-the-art review / A. Parmaxi, S. Demetriou // Journal of Computer Assisted Learning. – 2020. – Vol. 36. №6. – P. 861-875. DOI:10.1111/jcal.12486

Д.Б. ЕСИМБЕКОВА

Жетысуский университет имени И.Жансугурова, Талдыкорган, Казахстан

ИММЕРСИВНЫЙ СЛОВАРЬ – СОВРЕМЕННЫЙ ИНСТРУМЕНТ ОСВОЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЛЕКСИКИ

Аннотация. В данной статье рассматривается понятие иммерсивного юридического словаря, его отличие от традиционных правовых словарей и роль в юридическом образовании. Эффективность использования иммерсивных технологий (VR, AR, мультимедиа) в освоении юридической терминологии анализируется с позиций когнитивной лингвистики и цифровой педагогики.

На основе международного опыта исследование выявляет когнитивные, педагогические и профессиональные преимущества иммерсивного словаря и обосновывает его потенциал в профессиональном освоении казахского языка.

Иммерсивный юридический словарь представляет собой инновационное направление в правовой лексикографии. В ходе исследования установлено, что статичный, справочный характер традиционных юридических словарей недостаточен для эффективного усвоения терминов. Цифровые технологии XXI века, включая виртуальную (VR) и дополненную реальность (AR), открывают возможности для совершенствования процесса юридического образования.

Эксперимент, проведённый в Жетысуском университете имени И. Жансугурова, показал высокую эффективность использования иммерсивных словарей в освоении студентами юридических терминов, повышении учебной мотивации и развитии профессиональных навыков.

Иммерсивные технологии позволяют воспринимать информацию через несколько каналов, обеспечивая когнитивные и педагогические преимущества. Структура экспериментального занятия была направлена на всестороннее обучение терминологии в контексте и включала терминологический обзор, иммерсивные задания, рефлексию и кейсы. Кроме того, иммерсивный словарь способствует визуализации и интерактивному представлению сложных правовых текстов, формированию юридического мышления.

Мировой опыт внедрения иммерсивных технологий в юридическое образование может служить примером для Казахстана и способствовать развитию профессионального владения казахским языком. Результаты исследования подтверждают переход юридической лексикографии на новый качественный этап в сфере юридического образования.

Ключевые слова: иммерсивный юридический словарь, правовая лексикография, юридические термины, иммерсивные технологии, CLIL, юридическое образование, правовая культура.

D.B. YESIMBEKOVA

I. Zhansugurov Zhetysu University, Taldykorgan, Kazakhstan

IMMERSIVE DICTIONARY – A MODERN TOOL FOR MASTERING PROFESSIONAL LEXICON

Annotation. This article examines the concept of an immersive legal dictionary, its distinction from traditional legal dictionaries, and its role in legal education. The effectiveness of using immersive technologies (VR, AR, multimedia) in mastering legal terminology is analyzed from the perspectives of cognitive linguistics and digital pedagogy.

Based on international experience, the study identifies the cognitive, pedagogical, and professional advantages of the immersive dictionary and substantiates its potential for developing professional proficiency in the Kazakh language.

The immersive legal dictionary represents an innovative direction in legal lexicography. The research established that the static, referential nature of traditional legal dictionaries is insufficient for effective terminology acquisition. The digital technologies of the 21st century, including virtual reality (VR) and augmented reality (AR), provide opportunities to enhance the process of legal education.

An experiment conducted at I. Zhansugurov Zhetysu University demonstrated the high effectiveness of immersive dictionaries in helping students master legal terminology, increase learning motivation, and develop professional skills.

Immersive technologies enable information to be perceived through multiple channels, providing cognitive and pedagogical benefits. The structure of the experimental class was aimed at comprehensive contextual learning of terminology and included a terminology review, immersive tasks, reflection, and case studies. Moreover, the immersive dictionary contributes to the visualization and interactive presentation of complex legal texts and the formation of legal thinking.

The global experience of integrating immersive technologies into legal education can serve as a model for Kazakhstan and promote the professional development of the Kazakh language. The research results confirm that immersive lexicography marks a transition to a new qualitative stage in legal education.

Keywords: immersive legal dictionary, legal lexicography, legal terminology, immersive technologies, CLIL, legal education, legal culture.

References

1. Harvard Law Review. Virtual Reality in Legal Education / Harvard Law Review. – 1 vol. – Cambridge: Harvard University Press, 2021. DOI 10.4324/9781003450160-10
2. Tiersma P.M. Legal Language / P.M. Tiersma. – 1 vol. – Chicago: University of Chicago Press, 1999. URL: <https://books.google.kz/books?hl>

3. Sarcevic S. New Approach to Legal Translation / S. Sarcevic. – 1 vol. – Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2015.
4. Myrzayeva S., Sholan B. Audarma tili zhәне salalyq zan terminderi men turakty qoldanylátyn sóz tirkesterin zhetildiru zholdary / C. Myrzayeva, B. Sholan // Scientific and legal journal «Bulletin of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan». – 2014. – Т. 4. – № 36. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/audarma-tili-zh-ne-salaly-za-terminderi-ment-ra-ty-oldanylatyn-s-z-tirkesterin-zhetildiru-zholdary>
5. IATE. InterActive Terminology for Europe: European Commission Database / IATE. – 2023. URL: <https://iate.europa.eu> (дата обращения: 17.10.2025).
6. Cowie A. P. The Oxford History of English Lexicography / A. P. Cowie. – 1 vol. – Oxford: Oxford University Press, 2009.
7. Lew R. Dynamic Lexicography in the Digital Era / R. Lew // International Journal of Lexicography. – 2020. DOI:10.1093/ijl/ecu011
8. Bermejo B. et al. AR/VR teaching-learning experiences in higher education institutions (HEI): A systematic literature review // Informatics. – MDPI, 2023. – Т. 10. – №2. 45 p. URL: https://doi.org/10.3390/informatics10020045?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
9. Prensky M. Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning / M. Prensky. – 1 vol. – Thousand Oaks: Corwin Press, 2010. DOI:10.21913/IJEL.v6i2.707
10. Parmaxi A., Demetriou S. Augmented reality in language learning: A state-of-the-art review / A. Parmaxi, S. Demetriou // Journal of Computer Assisted Learning. – 2020. – Vol. 36. № 6. – P. 861-875. DOI:10.1111/jcal.12486

Автор туралы мәлімет:

Есимбекова Динара Болатқызы – І.Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің докторанты, Талдықорған, Қазақстан.

Есимбекова Динара Болатовна – докторант Жетісуского университета имени І.Жансугурова, Талдықорған, Казахстан.

Yesimbekova Dinara Bolatkyzy – doctoral student of Zhetysu university named after I.Zhansugurov, Taldykorgan, Kazakhstan.